

fuld forskriftsmæssig orden; alt var efterset og kompletet ved avgangen fra Haugesund.

Oplæst og vedtat.

Paa foranledning meddelte kapteinen at efter hans mening var u-baaten 7—8 kv.mil borte, da den begyndte at skyte. — Fartøiets kurs blev avsat ifølge direktiv git av krigsforsikringen for norske skibe gennem skolebestyrer Gjertsen i Bergen.

Oplæst og vedtat.

Fremstod som 2det vidne: Karl August Herman Victorin, 43 aar gammel, stuert paa «Fjelland», bopæl Stockholm, uten fast adresse der, nu forhyret med d/s «Vibran» av Haugesund, formantes og forklarte: Han var i b.baat til at begynde med og saa da tredje skud gaa like over livbaaten, saa lufttrykket av granater var merkbart for de ombordværende; derefter slog granaten mot st.b.-david og kastet ogsaa den mand i dækket, som stod ved dem. Likeledes saa vidnet at kahytten blev antændt. Damperen sank først omkring en time efter at mandskapet var gaat fraborde.

Oplæst og vedtat.

Paa foranledning forklarte nu 1ste vidne: at der gik 1 times tid fra mandskapet forlot skibet og til dette sank.

Oplæst og vedtat.

Kapteinen oplyste paa foranledning: at efter hans mening gik der 7—8 minutter mellem skibet blev forlatt og dette sank. Han saa dog ikke paa klokken.

Oplæst og vedtat.

Fremstod som 3dje vidne: Mathis Hjalmar Marjavara, 28 aar gammel, bopæl: Bygdønes, Sydvaranger, matros paa «Fjelland», formantes og forklarte: Han var i st.b.baat og saa granater slaa baatsmanden i dækket; han følte sig overbevist om at manden var død. Han ansaa det umulig at gaa ombord for at undersøke om baatsmanden var død.

Oplæst og vedtat.

Resten av mandskapet var ikke tilstede. Kapteinen oplyste, at skibsreder Skogland, her, kan gi oplysning om, hvor de øvrige mandskaper findes. Den fyrbøter, som sidst talte med baatsmanden, ligger nu paa Haukelands sykehus i Bergen. Hans navn kjendte

kapteinen ikke, men hans hjemsted oplystes at være Västervik.

Oplæst og vedtat. Vidnerne edfæstet.

Leif Hennem. Mikal Lindøe. Edv. Velde.  
Kst.

D/S «Camilla» (M.N.H.G.) av Bergen.

Reg.ton br.: 2273, last: hvete, ødelagt 1ste april 1917 paa reise fra New York til Rotterdam. Omkommet: 8 mand.

Aar 1917 den 9de mai blev sjøret for Bergen sat i byrettens lokale, administrert av assessor E. Hesselberg og medbetjent av sjøretsmedlemmene d'herrer O. O. Bergh og C. Nieuwejaar, begge tidligere edfæstet.

Hvor da foretoges sjøforklaring for d/s «Camilla».

Videre møtte skibsinspektøren og for krigsforsikringen sakfører Faye.

Fremstod som 1ste vidne Andreas Nicolai Havsgaard, 26 aar gammel, 2den styrmand med «Camilla», bopæl Nedre Stølen nr. 3 i Bergen, forberedtes til edfæstelse og fremla en beretning, som han oplyste at ha avfattet og underskrevet, og som han nu efter oplæsning vedtok som riktig.

D/S «Camilla» var paa 3760 ton d. w. er bygget i 1908 i Havre, har kjendingssignal M.N.H.G. og disponeres av William Hansen, Bergen. Lasten bestod av hvete, bestemt for den belgiske hjelpekomité, den var indlastet i New York og skulde føres via Halifax til Rotterdam. Man blev liggende i New York indtil man hadde faat tilladelse fra de engelske myndigheter til at visiteres i Halifax og fra de tyske myndigheter til at passere frit. Vidnet vet ikke nærmere ordlyden av det leide, som var git av de tyske myndigheter.

Den 31te mars var man kommet henimot Listerlandet, da man blev møtt av en sterk vestlig storm, hvorfor man maatte ligge paa veiret indtil kl. 12 om natten. Kursen blev sat for Terschelling i Holland, retv. syd, og skulde man efter denne kurs gaa utenom farezonen i det frie belte, men stormen maa ha været for sterk vestlig og ført skibet ind i



farezonen. Skibet førte de sedvanlige merker for den belgiske hjelpekomité, men da u-baaten kom i syne, var seilet, som var spændt fra bakken til midtskibs blaast i stykker om natten. Paa hver av de to master førtes der imidlertid ogsaa et flag med komiteens merker. Desuten haddes 2 balloner med røde og hvite striper opsat.

U-baaten begyndte at skyte saa snart den var kommet i syne og holdt paa hermed 15 à 20' med et å to minutters mellemrum mellem hvert skud. Skuddene faldt ned like i nærheten av skibet, et gik over bakken og et over skibet agtenfor midtskibs. Da bakkords baat, som først blev utsat, rodde hen mot u-baaten, faldt der et skud like i nærheten av denne.

Det var ved anledningen fint veir, men med tung undersjø efter den tidligere storm. Utsætningen av baaterne foregik uten vanskelighet. Vidnet saa ikke, at skibet sank, men han hørte 5 eksplosioner ombord og gaar ut fra, at skibet er sænket. Vidnet gik i styrbord baat sammen med kapteinen. Der var ialt i baaten 11 mand. Man opholdt sig i baaterne fra 1ste april om middagen til den 5te april om morgenen. Man hadde ikke faat med sig synderlig av klær, idet man gik ut fra, at skibet ikke vilde bli sænket, og da tyskerne kom ombord, maatte man skynde sig fra borde. Alle i baaterne led forførdelig av kulde og væte. De som kom i land hadde hænder og ben forfrosne og maatte indlægges paa sykehus, hvor de blev liggende et par ukers tid. Kapteinen Steffensen og matros Hugo Jaeger fra Holland er fremdeles senge-liggende og har faat tærne amputert. Underveis døde kullempen Ulrik Strøm, 19 aar gl., fra Sandviken i Bærum og blev sænket i havet den 2den april om efterm. Tirsdagen den 3dje april døde kullempen John Aarberg, 17 aar gammel fra Bergen, ogsaa han blev sænket.

Om morgenen den 5te april blev man ca. 20' nord for Utsire optat av d/s «Brattingsborg» av Kjøbenhavn og bragt til Skudesnes.

I bakkord livbaat gik 12 mand, den kom ind utfor Mellingsvaag paa Bømmeløen den

6te april, og blev mandskapet optat av d/s «Karmsund» og bragt til Haugesund.

Følgende døde underveis: 2den maskinist Carl Dahl, 26 aar gammel, fra Laxevaag, Bergen, svensk donkeymand Møllin ca. 25 aar gammel, svensk fyrbøter Johnson ca. 25 aar gammel, messegut Jacob Olsen fra Trondhjem, 26 aar gammel og kullempen Arne Aas fra Stavanger, 17 aar gammel. Paa sykehuset i Haugesund er styrmand Frantz Ohlsen avgaat ved døden 2 dager efter, han var kommet ind.

Baaterne var tette og gode og forskriftsmæssig utstyrte.

Vidnet har været ombord i 6 maaneder, og i denne tid har der ikke været foretat baatøvelser med utsætning av baaterne paa vandet, men man har gjentagne ganger svinget dem ut og firet dem ned. Livbelter og redningsbøier haddes ombord.

Underveis led man ingen mangel paa proviant, derimot slap vandet op, idet den ene vandtank var røndt tom, antagelig er spundet faldt ut, da baaten blev utsat, uten at nogen har merket det.

Oplæst og vedtat.

#### *Beretning om s/s «Camilla»s sænkning.*

Søndag 1ste april 1917.

Vind svak S.O.lig, klar luft.

Kurs retv. syd.

Kl. 12 md. Obsv. Br. N. 56° 32' Lgd. 03° 59' hvorfor forandrede kurs da man var kommet ca. 27 m. ind i farezonen. Kl. 12,25 hørtes et skud man kunde ikke bestemt sige hvilken retning det kom fra. Der blev øieblikkelig slaaet stop i maskinen og git 2 støt i fløiten, ca. 1 m. efter lød et andet skud og man saa da en u-baat paa bakkords laaring ca. 1—1½ kvm. af. Der blev paany git 2 støt i fløiten og samtidig blev bakkord livbaat sat paa vandet. 2den styrm. med 3 mand gik i baaten med skibets papirer og roede hen til u-baaden som nu var ret agterud. Skydningen fortsatte fremdeles i ca. 15—20 min.

Da man kom langs siden af u-baaden kom 1 off. og 3 mand ombord i livbaaten med bomber og beordret os at ro tilbage til skibet igjen. Kommet langs siden av «Ca-



milla» igjen blev 2den styrm. beordret at være i baaden med skibspapirerne samt en af u-baadens besætning som vagt. Denne mand tok papirerne og efter en stund fik 2den styrm. anledning til at gaa ombord. Styrbords baad var da paa vandet og alle mand gik til sine respektive baade og sat fra borde, kl. var da 1½—2 em.

Vinden friskede S.O. og baadene holdt sammen styrende i østlig retning. Omt. kl. 3 em. hørtes 5 paa hinanden følgende eksplosioner. Man saa da lidt damp forenom skorstenen, men ellers intet.

En stund efter saa man røk stige op af skorstenen, som om der var nogen der arbejdet i fyrrummet. Ved 6 tiden var «Camilla» fremdeles i flydende tilstand. Vinden øket til storm og mørke skyer trak op saa vi tapte den af syne.

Bergen, 9. mai 1917.

A. Havsgaard,  
2den styrm.

Fremlagt i Bergens sjøret 9de mai 1917.

L. Madsen.

Fremstod 2det vidne Theodor Leonhard Gunder, 46 aar gammel, 1ste maskinist med «Camilla», bopæl Erik Pontoppidans gate nr. 9, Bergen, forberedtes til edfæstelse og forklarte, at han var i maskinen og blev kaldt paa dæk, da skytningen fra u-baaten begyndte. Da tyskerne kom ombord med bomber, maatte man skynde sig i baaterne, og vidnet fik ikke med sig tilstrækkelig tøj til en længere baat-reise. Han saa ikke skibet synke, men hørte flere eksplosioner ombord, saa skibet maa være sunket. Under opholdet i baaterne led man meget av kulde og fugtighet. Styrbord baat, som vidnet var med, var ikke ny og hadde faat flere støt under utsætningen og lekket derfor en del. Baaterne holdt sammen til kl. 4—5 den 2den april om morgenen. Styrbord baat maatte ta den anden paa slæp, idet denne hadde faat masten brukket. Da man var bange for at agtersternen skulde gi sig, maatte man kappe slæperen, og den anden baat kom da nok saa snart av syne. Forøvrig forklarte vidnet sig overensstemmende med beretningen, der oplæstes og vedtoges.

Baaterne var gode og forskriftsmæssig utstyrte, og redningsmidlerne var i orden. Baatøvelser med utsætning av baaterne paa vandet fandt sted ifjor høst paa Elba.

Oplæst og vedtat.

Fremstod som 3dje vidne Ole Olsen Aar-næs, 25 aar gammel, fyrbøter med «Camilla», bopæl Stavanger, forberedtes til edfæstelse og forklarte sig paa speciel eksamination overensstemmende med 1ste vidne, hvis forklaring oplæstes og vedtoges, alene med den forandring, at han ikke har kjendskap til av hvilken grund skibet kom ind i farezonen, og at han ikke har andet kjendskap til bakkbords livbaats skjæbne, efter at baaterne var kommet fra hinanden om morgenen den 2den april, end hvad han har hørt av andre. Vidnet var paa dæk, da u-baaten kom i syne og gik med kapteinen i styrbord livbaat.

Oplæst og vedtat.

1ste, 2det og 3dje vidne edfæstedes.

Retten hævet.

Hesselberg.

O. O. Berg. Otto Nieuwejaar.

Aar 1917 den 4de juli blev sjøret sat i rettens lokale, administrert av assessor Elster med sjøretsmedlemmerne O. Nieuwejaar og E. Engelsen, sidstnevnte for O. O. Bergh, begge før edfæstet.

Der foretoges

*Kontinuationssjøforklaring for  
dampskibet «Camilla».*

For krigsforsikringen møtte o.r.sakf. Kr. Faye. Skibsinspektøren møtte ved Johan Corneliussen.

Fremstod skibets kaptein Ingolf Benjamin Steffensen, 33 aar, bopæl Nikolaykirkealmønning 7, d/s «Camillas» fører da dette den 1ste april 1917 blev torpedert i Nordsjøen, har ikke tidligere kunnet avgi forklaring paa grund av sygdom som følge av torpederingen. Kapteinen forklarer, at d/s «Camilla» var paa reise fra New York til Rotterdam via Halifax (for visitation) med hvete for den amerikanske hjelpekommission for Belgien. Skibet hadde baade tysk og engelsk leide og derhos garanti fra de amerikanske myndigheter om



at lasten kun var hvete og bestemt for nævnte hjelpekommission. Skibet hadde derhos oppe de merker, som er bestemt for hjelpekommissionen med undtagelse av et par seil som var blaast itu under stormen.

Lørdag den 31te mars fik de vestlig storm med snebyger, som tvang dem til at lægge skibet paa vinden, hvorved de kom ind i sperrezonen, antagelig drevet av strømmen. Stormen begyndte kl.  $\frac{1}{2}4$  om efterm. og kl.  $\frac{1}{2}9$  prøvet man paa at faa skibet paa kurs, men forgjæves. Skibet laa og drev til midnat.

Fra da av bedaget veiret sig saapas, at man atter fik skibet i kurs S.  $\frac{1}{4}$  O. retv. Søndag den 1ste april ved middagstider tok de observation og først derved fik de rede paa, at de var i sperrezonen ved utregningen av observationen. Observationen viste, at skibets beliggenhet var  $56^{\circ} 32$  N. B. og  $3^{\circ} 59$  L. O. Gr. Straks de var færdig med disse beregninger blev skibet skutt paa av en submarin. Skibet hadde da forandret kurs retv. O. for at komme ut av sperrezonen. 2den styrmand gik straks i en livbaat med 3 mand. Da var skibet endnu ikke truffet. Der blev skutt baade paa baaten og skibet, mens de rodde bortover. 2den styrmand har fortalt kapteinen, at chefen paa submarinen ikke vilde se paa papirerne, men beholdt dem alle. Chefen paa submarinen, en underofficer og 2 menige gik ombord i livbaaten. Chefen beordret mandskapet i baaterne, da skibet skulde sænkes. Kapteinen protesterte og sa, at baaten kunde ta ham ind til Tyskland. Kapteinen anførte ogsaa, at de hadde frit leide og at lasten ikke var kontrabande, men bestemt for de nødlidende i Belgien, men chefen fastholdt sin beslutning uten at angi nogen nærmere grund. B.b.baat med styrmanden gik ganske snart fra skibet, men de øvrige maatte sætte ut en gigh for tyskerne og kapteinen vilde ikke forlate skibet, saalænge tyskerne var ombord. Kl. 5 minutter over  $\frac{1}{2}2$  gik kapteinen med sit baatmandskap fra skibet. Da hadde tyskerne aapnet lukerne og lagt bomber i skibet. Kapteinen saa ikke skibet synke. Han hørte nogen eksplosioner og saa submarinen kredse rundt skibet og skyte paa det. Endnu kl. 6 om eftermid-

dagen kunde man fra kapteinens baat se skibet drive. Kapteinens baat blev bjerget fredag formiddag ca. kl. 7 den 6te april av et dansk skib «Brattingsborg» indenfor Utsire og landsat i Skudesneshavn. I baaten var 11 mand, 2 mand døde i baaten av frost og overanstrengelser, de andre har været syke. Tyskerne negtet dem at ta med de nautiske instrumenter og kronometer, som chefen sa han selv vilde beholde, men negtet han dem ikke at ta med klær eller mat. Kapteinen anmodet om at bli slæpt ned til nogen hollandske fiskere som chefen sa laa i S.O. for dem, men de fik ikke engang svar paa sin anmodning. Selv kunde de paa grund av vindforholdene ikke komme i den retning. Fra søndag til fredag seilte de og rodde for at holde varmen. De traf ingen skibe, men seilte mellem vrakgods. De 9 mand, som kom frem til Skudesneshavn, blev tat under doktorbehandling, de 8 paa det derværende sykehus og kapteinen selv hos sin familie. Disse 9 lever endnu. Kapteinen tillægger, at de fulgtes med den 2den livbaat til mandag morgen. De hadde maattet ta denne livbaat paa slæp søndag aften, men slap den om morgenen. Da de blev tat op av det danske skib, var alle mand sterkt medtat av frost og kunde ikke komme ombord ved egen hjelp. De hadde ophovne ben og hænder. De hadde hat nok mat, men led av mangel paa vand, da de hadde maattet avstaa halvparten til den anden livbaat, hvis vandfat var utlækket. Oplæst og vedtat med tilføiende, at baaterne var i god stand. 4 dage i forveien hadde de hat baatmanøvre.

Rekvirenten meddelte, at man ventet kopi fra vedkommende mægler i Amerika og de omhandlede leder. Disse kopier skulde bli indsendte til retten.

Retten hævet.

Egil Elster

kst.

O. Nieuwejaar.

E. Engelsen.